

ปัญหาและการแก้ไขข้อเท็จจริงทางกัมพูชาในคดีอาญา

เมื่อไ้ทราบถึงแนวความคิดเกี่ยวกับข้อเท็จจริงทางกัมพูชา และ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงทางกัมพูชาในคดีอาญาแล้ว ในบท นี้จะไ้กล่าวถึงปัญหาและการแก้ไข เกี่ยวกับข้อเท็จจริงทางกัมพูชา โดย ในชั้นแรกจะไ้กล่าวถึงปัญหาและการแก้ไขข้อเท็จจริงทางกัมพูชาที่มีอยู่ใน ประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา เป็นประเทศในกลุ่มคอมมอนลว์ และ ประเทศเยอรมันอัน เป็นประเทศในกลุ่มซีวิลลว์ เสียก่อน จากนั้นจะไ้ กล่าวถึงปัญหาและการแก้ไข เกี่ยวกับข้อเท็จจริงทางกัมพูชาในคดีอาญาของ ไทยที่เป็นอยู่โดยละเอียด ในส่วนท้ายของบทนี้จะไ้วิเคราะห์ให้เห็นว่า การแก้ไขปัญหาคือข้อเท็จจริงทางกัมพูชาทั้งกล่าวตามที่ เป็นอยู่ในปัจจุบันสามารถ แก้ไขปัญหาไ้บรรลุผลหรือไม่เพียงไ้

5.1 ปัญหาและการแก้ไขในประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา

5.1.1 สภาพปัญหาข้อเท็จจริงทางกัมพูชา

เกี่ยวกับปัญหาข้อเท็จจริงทางกัมพูชาในคดีอาญา ประเทศอังกฤษ และสหรัฐอเมริกาซึ่ง เป็นประเทศในกลุ่มคอมมอนลว์ มีปัญหาที่สำคัญอยู่ 2 ประการ กล่าวคือ ในประการแรก อยางไรจึงจะถือว่าเป็นข้อเท็จจริง ทางกัมพูชาที่แตกต่างกันในสาระสำคัญหรือมิใช่ในสาระสำคัญ ซึ่งมีผลถึงการ ลงโทษจำเลยไ้หรือไม่ กับประการที่สอง ในกรณีที่มีการกล่าวหา จำเลยเป็นความผิดฐานหนึ่ง แต่ข้อเท็จจริงในทางพิจารณากลับไ้กล่าวว่า การกระทำของจำเลยดังกล่าว เป็นความผิดอีกฐานหนึ่งซึ่ง เป็นความผิดที่มีไ้ กัมพูชา

ในปัญหาประการแรก เป็นปัญหา เมื่อใดที่มีการระบุ  
 ขอเท็จจริงต่างๆมาในคำฟ้อง indictment หรือ information  
 และเมื่อใดที่มีการพิสูจน์จากพยานหลักฐานต่างๆในคดีพบว่าขอเท็จจริง  
 ในทางที่พิสูจน์ได้ แตกต่างไปจากขอเท็จจริงที่กล่าวอ้างมาในคำฟ้อง  
 ปัญหาดังกล่าว เป็นปัญหาที่มีอยู่ทั้งในการดำเนินวิธีพิจารณาความอาญา  
 ของประเทศในกลุ่มคอมมอนลอว์และซีวิลลอว์ เพราะการคลาดเคลื่อน  
 ในขอเท็จจริงที่กล่าวอ้างในคำฟ้องกับที่พิสูจน์ได้ ย่อมจะต้องมีอยู่บ้างไม่  
 มากก็น้อยในเกือบทุกคดี

ในปัญหาประการที่สอง เป็นปัญหาที่ค่อนข้างมีลักษณะ  
 เฉพาะของประเทศในกลุ่มคอมมอนลอว์ ซึ่งมีใช่ เป็นปัญหาในเรื่องขอเท็จ  
 จริงต่างกับฟ้องโดยตรงนัก หากแต่เป็นเรื่องของการพิสูจน์ได้ในความ  
 ฉันทานอื่นนอกจากที่ไต่ฟ้อง ในขณะที่ฐานความผิดที่ไต่ฟ้องไม่สามารถ  
 พิสูจน์ได้ครบองค์ประกอบความผิด ผลจึงมีว่าจะลงโทษจำเลยในฐาน  
 ความผิดที่ไต่ฟ้องนั้นไม่ได้ แต่จะลงโทษในความผิดอื่นที่มีไต่มีการฟ้องแต่  
 ใดรับการพิสูจน์ให้ปรากฏขึ้นนั้นไต่หรือไม่ เพราะเมื่อพิจารณาในทางหลัก  
 ประกันสิทธิของจำเลย (Due process of law) จำเลยไม่  
 อาจถูกลงโทษในความผิดที่มีไต่มีการฟ้องร้อง<sup>1</sup> แต่เมื่อพิจารณาในกรณี  
 ของการควบคุมอาชญากรรม (crime control) จำเลยซึ่งได้รับการ  
 พิสูจน์ว่าไต่กระทำความผิดจริง แมว่าจะมิได้เป็นความผิดตามที่กล่าวหาใน  
 คำฟ้อง ก็สมควรที่จะได้รับการลงโทษโดยถือว่าจำเลยไม่ควรได้รับการ  
 ปล่อยตัวไปโดยอาศัยช่องว่างในทาง เทคนิคของกฎหมาย

<sup>1</sup> U.S.C.A. T18 , Op cit , p 402.

### 5.1.2 การแก้ไขปัญหาข้อเท็จจริงต่างกับฟ้อง

ในปัญหาประการแรก ที่มีการคลาดเคลื่อนระหว่างข้อเท็จจริงที่กล่าวอ้างในคำฟ้องและที่พิสูจนไต่ ประเทศคอมมอนลอร์เคยถือหลักเกี่ยวกับคำคู่ความในคดีอาญา (criminal pleading) ที่เคร่งครัดเป็นอย่างมาก ควดยเหตุนี้แต่เดิมที่เกี่ยวจึงได้มีการยกฟ้องในความผิดที่ปรากฏว่าข้อเท็จจริงที่กล่าวอ้างกับที่พิสูจนไต่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะแตกต่างกันในส่วนที่เป็นสาระสำคัญหรือไม่

แต่ต่อมาแนวความคิดที่มีต่อการแก้ปัญหาดังกล่าว ได้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่สร้างหลักเกณฑ์ใหม่ เกี่ยวกับข้อเท็จจริงต่างกับฟ้องในคดีอาญาขึ้นว่า จะถือว่าเป็นข้อเท็จจริงต่างกับฟ้องก็ต่อเมื่อ ข้อเท็จจริงที่กล่าวหาในคำฟ้องกับที่พิสูจนไต่แตกต่างกันในสาระสำคัญและเป็นการเสียหายแก่จำเลย ส่วนอย่างไรจึงจะถือว่าเป็นกรณีข้อเท็จจริงต่างกับฟ้องที่แตกต่างกันในสาระสำคัญหรือไม่นั้นถือหลักกว้างๆว่า ไม่ถือว่าเป็นข้อเท็จจริงต่างกับฟ้องในสาระสำคัญ ถ้าปรากฏว่าข้อเท็จจริงตามที่กล่าวหาและตามที่พิสูจนไต่ตรงกันในส่วนที่เป็นเนื้อหาสาระสำคัญของความผิดที่ไต่ฟ้องหรือข้อเท็จจริงที่ต่างกับฟ้องนั้น เป็นเพียงแตกต่างกันในส่วนที่เป็นรายละเอียดหรือที่ไม่จำเป็นจะต้องกล่าวไว้ในคำฟ้อง หรือข้อเท็จจริงที่ต่างกับฟ้องนั้นไม่ทำให้จำเลยต้องผิดหลงในการต่อสู้คดี

ในปัญหาประการที่สอง ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงต่างกับฟ้องในฐานะความผิด เนื่องจากการถือหลักในเรื่องคำคู่ความในคดีอาญาที่เคร่งครัดและเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ว่า จำเลยไม่อาจถูกลงโทษในความผิดที่มีลักษณะแตกต่างไปจากที่ไต่ฟ้อง ( A person cannot be convicted

<sup>1</sup> ฎรายละเอียดยในบทที่ 4 หัวข้อ 4.2

of an offence different from that charged) <sup>1</sup>

ในประเทศกลุ่มคอมมอนลอร์จึงถือหลักว่า เมื่อจำเลยถูกกล่าวหาในความผิดฐานหนึ่งจะถูกลงโทษในความผิดอีกฐานหนึ่งไม่ได้ แต่เนื่องจากลักษณะของการกล่าวหาในคดีอาญาของประเทศกลุ่มคอมมอนลอร์มีความจำเป็นที่จะต้องกล่าวหาโดยชัดแจ้งว่าจำเลยกระทำความผิดฐานใด โดยจะแยกฟ้องเป็นกระทงความผิดไป ในแต่ละกระทงความผิดจะระบุถึงข้อเท็จจริงที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของความผิดฐานนั้นลงไปเท่านั้น ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดอื่นๆของจำเลยจะไม่ได้รับการกล่าวไว้ในคำฟ้อง จึงเกิดปัญหาว่า เมื่อปรากฏจากข้อเท็จจริงที่พิสูจน์ได้พบว่าการกระทำความผิดของจำเลยมีได้เป็นความผิดตามฐานความผิดที่กล่าวหา แต่พบว่าการกระทำของจำเลยเป็นความผิดฐานอื่นที่มีได้มีการฟ้องร้อง ซึ่งถ้าถือตามหลักเกณฑ์ทั่วไปแล้วจะลงโทษจำเลยในความผิดฐานอื่นที่พิจารณาได้ความนี้ไม่ได้

ควย เหตุนี้ประเทศในกลุ่มคอมมอนลอร์จึงได้แก้ปัญหาโดยสร้างข้อยกเว้นหลัก เกณฑ์ดังกล่าวข้างตน โดยสร้างหลัก lesser included offence แก้ปัญหาในกรณีที่ต้องประกอบของความผิดที่กล่าวหาไม่ได้รับการพิสูจน์ให้ปรากฏให้ทั้งหมด แต่ตามข้อเท็จจริงที่พิสูจน์ได้บางส่วนนั้นประกอบเป็นความผิดที่สามารถลงโทษได้ตามกฎหมาย จำเลยก็อาจถูกลงโทษในความผิดดังกล่าวนี้ได้ นอกจากนี้ในความผิดที่เป็นความผิดพิเศษมีลักษณะใกล้เคียงกันมาก จะแก้ปัญหาโดยการระบุข้อยกเว้นไว้ในพระราชบัญญัติต่างๆว่าจำเลยอาจถูกลงโทษในความผิดฐานอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกันตามที่ระบุไว้ได้ <sup>2</sup>

<sup>1</sup> H.A. Palmer & Henry Palmer , Op cit , p 451.

<sup>2</sup> ฎรายละเอียด บทที่ 4 หัวข้อ 4.2.2

กล่าวโดยสรุป ปัญหาขอเท็จจริงทางกัมพูชาในคดีอาญาของประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นประเทศในกลุ่มคอมมอนลอร์ มีปัญหาทั้งในส่วนขอเท็จจริงทางกัมพูชาที่แตกต่างกันในสาระสำคัญหรือไม่ และในส่วนขอเท็จจริงทางกัมพูชาในฐานความผิด ทั้งนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากลักษณะของการกล่าวหาในคดีอาญาและหลักการเกี่ยวกับเรื่องคำคู่ความในคดีอาญาที่มีลักษณะเฉพาะของประเทศในกลุ่มคอมมอนลอร์ การแก้ไขปัญหาคังกล่าว ประเทศในกลุ่มคอมมอนลอร์ได้แก้ปัญหาคังกล่าวโดยสร้างหลักเกณฑ์เกี่ยวกับขอเท็จจริงทางกัมพูชาว่าอย่างไรจึงจะถือว่าเป็นกรณีขอเท็จจริงทางกัมพูชาที่แตกต่างกันในสาระสำคัญหรือไม่ และในส่วนขอเท็จจริงทางกัมพูชาในฐานความผิดก็โครงสร้างขอยกเว้นในเรื่อง lesser included offence และระบุขอยกเว้นในกรณีความผิดพิเศษ (particular offence)

## 5.2 ปัญหาและการแก้ไขในประเทศเยอรมัน

### 5.2.1 สภาพปัญหาขอเท็จจริงทางกัมพูชา

สำหรับสภาพปัญหาขอเท็จจริงทางกัมพูชาในคดีอาญาของประเทศเยอรมันอันเป็นประเทศในกลุ่มซีวิลลอร์ คงมีปัญหาแต่เฉพาะในส่วนขอเท็จจริงทางกัมพูชาที่แตกต่างกันในสาระสำคัญหรือไม่ ส่วนปัญหาในส่วนขอเท็จจริงทางกัมพูชาในฐานความผิดไม่เป็นปัญหาสำหรับการดำเนินการกระบวนวิธีพิจารณาคriminal ของเยอรมัน โดยเหตุที่ว่าลักษณะของการกล่าวหาในคดีอาญาของเยอรมันมีลักษณะการกล่าวหาเป็นแบบการกระทำความคิดมิใช่ในลักษณะฐานความผิดเหมือนอย่างประเทศในกลุ่มคอมมอนลอร์ หากแต่ในคำฟ้องคดีอาญาของเยอรมันจะปรากฏขอเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความคิดของจำเลยตามที่ใดเกิดขึ้น และในส่วนท้ายของคำฟ้องจะมีการระบุถึงฐานความผิดตลอดจนมาตราที่ผู้ฟ้อง เห็นว่าการกระทำดังกล่าวของจำเลย



เป็นความผิด โดยในชั้นพิจารณาคดีของศาล ศาลจำต้องผูกมัดกับข้อเท็จจริงตามที่เสนอในคำฟ้องเท่านั้น แต่ศาลหาจำต้องผูกมัดกับฐานความผิดในคำฟ้องดังกล่าวด้วยไม่ ด้วยเหตุนี้ศาลจึงมีอำนาจลงโทษจำเลยตามฐานความผิดที่พิจารณาไต่ความไต่

### 5.2.2 การแก้ไขข้อเท็จจริงต่างกับฟ้อง

สำหรับปัญหาข้อเท็จจริงต่างกับฟ้องในคดีอาญาในส่วนข้อเท็จจริงต่างกับฟ้องที่ถือว่าแตกต่างในสาระสำคัญหรือไม่ ตามแนวความคิดของ เยอรมันโครงสร้างหลักเกณฑ์ ที่เรียกว่า geschichtlicher Vorgang โดยถือว่า ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวอ้างในคำฟ้องกับการกระทำในทางที่พิจารณาไต่เป็นการกระทำในทางประวัติกฎอันเดียวกัน การคลาดเคลื่อนในข้อเท็จจริงอย่างอื่นไม่ถือว่าเป็นกรณีข้อเท็จจริงต่างกับฟ้องที่แตกต่างกันในสาระสำคัญ ศาลมีอำนาจลงโทษจำเลยตามที่พิจารณาไต่

กล่าวโดยสรุป ปัญหาข้อเท็จจริงต่างกับฟ้องของประเทศเยอรมัน ซึ่งเป็นประเทศในกลุ่มซีวิลลอว์ มีปัญหาเฉพาะในส่วนข้อเท็จจริงต่างกับฟ้องที่ถือว่าแตกต่างกันในสาระสำคัญหรือไม่เท่านั้น ในส่วนข้อเท็จจริงต่างกับฟ้องในฐานความผิดไม่มีปัญหา และการแก้ไขข้อเท็จจริงต่างกับฟ้องที่ต่างกันในสาระสำคัญหรือไม่ โคห์ดาโดยถือหลักการกระทำในทางประวัติกฎอันเดียวกัน

### 5.3 ปัญหาและการแก้ไขข้อเท็จจริงต่างกับฟ้องในคดีอาญาของไทย

ปัญหาและการแก้ไขข้อเท็จจริงต่างกับฟ้องในคดีอาญาของไทยที่จะกล่าวต่อไปนี้จะกล่าวถึงความเป็นมาเกี่ยวกับข้อเท็จจริงต่างกับฟ้องในคดีอาญาของไทยเสียก่อน จากนั้นจึงจะกล่าวถึงสภาพปัญหาและการ

แก้ไขปัญหาคือเท็จจริงต่างกับฟ้องในคดีอาญาของไทย

5.3.1 ความเป็นมาเกี่ยวกับกฎหมายข้อเท็จจริงต่างกับฟ้องในคดีอาญาของไทย

แต่เดิมก่อนที่จะมีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในเรื่องข้อเท็จจริงต่างกับฟ้องในคดีอาญานี้ไม่มีการบัญญัติไว้ในกฎหมายโดยตรง

ต่อมาเมื่อได้มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งมีผลใช้บังคับนับตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2478 เป็นต้นมาได้เริ่มมีการบัญญัติถึงเรื่องข้อเท็จจริงต่างกับฟ้องในคดีอาญาไว้ในมาตรา 192 มีข้อความว่า

"ห้ามมิให้พิพากษาหรือสั่งเกินคำขอ หรือที่มีกล่าวไว้ในคำฟ้อง ศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงที่ปรากฏในทางพิจารณาต่างกับข้อเท็จจริงซึ่งที่กล่าวในฟ้อง ให้ศาลยกฟ้องคดีนั้น

ศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงซึ่งที่กล่าวในฟ้องและตามที่ปรากฏในทางพิจารณา ไม่ใช่เรื่องที่โจทก์ประสงค์จะฟ้องโทษ ห้ามมิให้ศาลลงโทษจำเลยในข้อเท็จจริงนั้นๆ

ศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงตามฟ้องนั้นโจทก์สืบสม แต่โจทก์อ้างฐานความผิดหรือบทมาตราผิด ศาลมีอำนาจลงโทษจำเลยตามฐานความผิดที่ถูกต้องได้

ถ้าความผิดที่ฟ้องนั้นรวมการกระทำหลายอย่าง แต่ละอย่างอาจเป็นความผิดที่อยู่ในตัวเอง ศาลจะลงโทษจำเลยในความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่พิจารณาได้ความก็ได"

ต่อมาในปี พ.ศ. 2499 มาตรา 192 จึงกล่าวได้รับการแก้ไข

เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2499 โดยมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวได้เพิ่มเติมถ้อยคำลงในวรรคสองของมาตรา 192 เป็นว่า

" ถ้าศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในทางพิจารณา แยกต่างกับข้อเท็จจริงที่กล่าวในฟ้อง ให้ศาลยกฟ้องคดีนั้น เว้นแต่ข้อแตกต่างนั้นมีสาระสำคัญและทั้งจำเลยมิไต่ถามต่อสู้ ศาลจะลงโทษจำเลยตามข้อเท็จจริงที่ไต่ถามนั้นก็ได้ "

ต่อมามาตรา 192 ก็ได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมอีกครั้งโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2522 โดยได้เพิ่มเติมวรรคสามของมาตรา 192 มีข้อความว่า

" ในกรณีที่ข้อเท็จจริงนั้นเป็นเพียงรายละเอียด เช่น เกี่ยวกับเวลาหรือสถานที่ที่กระทำผิด หรือต่างกันระหว่างการกระทำผิดความผิดฐานลักทรัพย์ กรรโชกฉ้อโกง ยักยอก หรือรับของโจร หรือต่างกันระหว่างการกระทำผิดโดยเจตนา กับประมาท มิให้ถือว่าต่างกันในสาระสำคัญ เว้นแต่จะปรากฏแก่ศาลว่าการที่ฟ้องผิดไปเป็นเหตุให้จำเลยหลงต่อสู้ "

ซึ่งมาตรา 192 ที่ได้รับการแก้ไขดังกล่าวได้ใช้เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

5.3.2 สภาพปัญหาและการแก้ไขข้อเท็จจริงต่างกับฟ้องในคดีอาญาของไทย โดยแยกพิจารณาเป็น

1) ก่อนประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา  
สภาพปัญหาข้อเท็จจริงต่างกับฟ้องในคดีอาญาของไทย เริ่มจากแต่เดิมก่อนที่จะมีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหลักเกณฑ์ในเรื่องข้อเท็จจริงต่างกับฟ้องมิได้มีการกำหนดไว้ในกฎหมาย การแก้ไขปัญหาคงกล่าวได้แก้ไขโดยอาศัยแบบอย่างในการดำเนินวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศอังกฤษ โดยศาลถือหลักความผิดประเภทเดียวกัน



และหลักความผิดที่เป็นส่วนหนึ่งของความผิดที่ไต่ฟ้อง ในส่วนข้อเท็จจริง  
ต่างกับฟ้องที่จะถือว่าแตกต่างกันในสาระสำคัญหรือไม่คงปล่อยให้  
ของศาลที่จะกำหนด

2) หลังประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

เนื่องจากการขาดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับข้อเท็จจริงต่างกับฟ้อง  
เมื่อมีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงได้มีการ  
กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับข้อเท็จจริงต่างกับฟ้องเอาไว้ โดยการวางหลัก  
กว้างๆว่าข้อเท็จจริงที่ปรากฏในทางพิจารณาต่างกับฟ้องในศาลยกฟ้อง  
โดยที่ไม่ได้กำหนดข้อยกเว้นหรือให้คำอธิบายไว้ การกำหนดหลักเกณฑ์  
ดังกล่าวมีผลทำให้แนวคำพิพากษากฎีกาเกี่ยวกับข้อเท็จจริงต่างกับฟ้อง เปลี่ยน  
ไป โดยถือว่าในกรณีที่มีการฟ้องระบข้อเท็จจริงในความผิดฐานหนึ่ง แต่  
ข้อเท็จจริงที่ปรากฏในทางพิจารณาใดก็ตามว่าเป็นความผิดอีกฐานหนึ่ง ศาล  
จะพิพากษายกฟ้องโดยไม่คำนึงถึงว่าเป็นความผิดประเภทเดียวกันหรือไม่ทั้ง  
เช่นที่เคยถือมา เว้นแต่หลักในเรื่องความผิดที่เป็นส่วนหนึ่งขององค์ความ  
ผิดที่ไต่ฟ้อง แนวคำพิพากษายังคงยึดถือตามแนวเดิม ในส่วนข้อเท็จจริง  
ต่างกับฟ้องที่จะถือว่าแตกต่างกันในสาระสำคัญหรือไม่ ยังคงปล่อยให้  
เป็นดุลพินิจของศาลที่จะกำหนดเช่นเดิม ซึ่งแนวคำพิพากษากฎีกาก็ไม่ได้เป็นไปใน  
แนวเดียวกันนัก<sup>1</sup>

<sup>1</sup> เช่น ตามคำพิพากษากฎีกาที่ 381/ร.ศ.121 ใต้คดีเห็นว่า วันเดือน  
ปีที่โจทก์ฟ้องผิดไป ถ้าจำเลยมิไต่ฟ้องต่อผู้ซึ่งสามารถลงโทษจำเลยได้ แต่  
ตามคำพิพากษากฎีกาที่ 537/2479 กลับวินิจฉัยไปในทางตรงข้ามว่าถึงแม้ว่า  
จำเลยจะมีไต่ฟ้องต่อผู้ซึ่งลงโทษจำเลยไม่ได้

3) เมื่อได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม  
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2499

เนื่องจากการถือหลักขอเท็จจริงต่างกับฟ้องไปในทำนองที่  
เคร่งครัดดังกล่าว จึงได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา  
ความอาญาในมาตรา 192 โดยได้เพิ่มข้อยกเว้นของหลักเกณฑ์ขอเท็จจริง  
ต่างกับฟ้องตามที่ไต่ถามไว้ โดยได้กำหนดความถี่ขอเท็จจริงที่ต่างกับฟ้องนั้น  
มิใช่แตกต่างกันในสาระสำคัญและทั้งจำเลยมิได้หลงทอสุ ศาลมีอำนาจที่จะ  
ลงโทษจำเลยตามที่พิจารณาไต่ความนั้นได้ แต่อย่างไรก็ดีการกำหนด  
ข้อยกเว้นดังกล่าวก็ไม่สามารถแก้ปัญหาขอเท็จจริงต่างกับฟ้องในกรณีที่ฟ้อง  
จำเลยเป็นความผิดฐานหนึ่ง แต่ทางพิจารณาสืบไต่ความว่าเป็นความผิดอีกฐาน  
หนึ่ง ซึ่งศาลยังคงพิพากษายกฟ้องเหมือนเช่นเดิม และก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหา  
ขอเท็จจริงต่างกับฟ้องในส่วนที่จะถือว่าแตกต่างกันในสาระสำคัญหรือไม่  
เช่นกัน

4) เมื่อได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม  
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2522

เนื่องจากสภาพปัญหาขอเท็จจริงต่างกับฟ้องยังไม่ได้รับการคลี่  
คลายจึงมีความคิดที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าว ประกอบกับทางคานคณะกรรมาการ  
กฤษฎีกาได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีเพื่อให้แก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา  
ความอาญา คณะกรรมาการกฤษฎีกาจึงได้ทำหนังสือขอความร่วมมือไปยัง

---

“ในพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวได้มีเหตุผลท้ายพระราช  
บัญญัติความว่า ...” เพื่อให้คดีลุล่วงไปโดยความเหมาะสมและรวดเร็วยิ่งขึ้น  
กับเพื่อแก้ไขข้อขัดข้องของ ศาล เจ้าพนักงาน และคู่ความในการดำเนินกระ  
บวนพิจารณาที่สำคัญบางประการ และแก้ไขข้อขัดข้องประมวลให้เหมาะสมยิ่งขึ้น”

กระทรวงยุติธรรมเพื่อขอความเห็น ในส่วนมาตรา 192 ทางกระทรวง  
ยุติธรรมโดย นาย แสวง จินคานนท์ ผู้พิพากษา ใต้ให้ความเห็นในการแก้  
ไขว่า

" ควรเพิ่มข้อความห้ามเอง เกี่ยวกับมาตรา 60 แห่งพระธรรมนูญ  
ศาลทหาร พ.ศ. 2498 โดยเพิ่มข้อความในวรรค 2 ดังต่อไปนี้

ศาลเห็นว่าขอเท็จจริงตามที่ปรากฏในทางพิจารณาแตกต่างกับ  
ขอเท็จจริงที่กล่าวในฟ้อง ในศาลยกฟ้องคดีนั้น เว้นแต่

1. ขอแตกต่างนั้นมีข้อสาระสำคัญ และจำเลยมิได้หลงต่อสู้
2. ขอแตกต่างนี้ระหว่างความผิดฐานลักทรัพย์ ทรัพย์ โจร โจร โจร

ยกยก รับของโจร หรือต่างกันระหว่างการกระทำผิดฐานโดยเจตนาด้วยประมาท  
มิใช่ถือว่าแตกต่างกันในสาระสำคัญอันจะเป็นเหตุให้ศาลยกฟ้อง เว้นแต่จะปรากฏ  
แก่ศาลว่าการที่ฟ้องผิดไปเป็นเหตุให้จำเลยหลงต่อสู้ ศาลจะลงโทษตามที่  
พิจารณาจากความนั้นก็ได้

โดยใต้ให้เหตุผลในการแก้ไขดังกล่าวว่า

1. ไม่ควรปล่อยให้ผู้กระทำผิดกฎหมายลอบยวดยลุดพ้นไป เป็นตัว  
อย่างอันชั่วร้ายแก่พลเมือง เพราะการเล่นสำนวนหนังสือ

2. การออกกฎหมายปราบปรามคนทำผิด เช่นประมวลกฎหมาย  
อาญา เพื่อคุ้มครองสันติสุขและศีลธรรมของพลเมืองและให้ประเทศชาติมีความเจริญ  
เมื่อเกิดการทำผิดเกิดขึ้น ควรจะต้องจัดการ เอาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษให้ได้  
การปล่อยผู้ร้ายไป เป็นการส่งเสริมให้พลเมือง เอาอย่างกระทำผิดมากขึ้น  
ผู้ร้ายกำเริบ คนดีกลัวภัยรับโทษหรือตายฟรี

3. ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 59 อันว่าด้วยเจตนา เปลี่ยน  
แปลงไปจากมาตรา 43 ของกฎหมายลักษณะอาญาและกว้างกว่าหลักเดิม ยก  
ตัวอย่าง ชี้นำที่เห็นคนข้ามถนนและไฟแควงห้ามผ่านอยู่แล้ว ทั้งนี้เจตนา  
กับประมาทใกล้เคียงเหลือเกิน หรือยิงนกควยกระสุนลุกลายไปยังทิศ

ทางที่มีคนชุมนุมอยู่และถูกคนตาย เจตนาที่ประมาทก็ใกล้เคียงกัน ไม่ควร  
ปล่อยให้คนตายเปล่า เพราะวิธีการ เขียนกฎหมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ซึ่ง  
ไม่น่าจะเป็นความยุติธรรมเลย

4. ประมาทหรือเจตนาหรือผู้กระทำจะผิดอย่างไร ไม่ใช่  
หน้าที่ของพนักงานสอบสวนหรืออัยการชี้ เป็นหน้าที่ของศาลที่จะชี้ขาดโดย  
แท้จริง

5. ที่คดีนี้ มีกฎหมายแล้วในสมัยรัชกาลที่ 5  
พิจารณาความมีโทษไปพลางก่อน ร.ศ. 115 จนถึง พ.ศ. 2478 ก่อน 1  
ตุลาคมหลายสิบปี หลักใหม่เริ่มใช้เมื่อ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2478 ผลแห่งการใช้  
เวลาเพียง 27 ปีสะท้อนให้เห็นได้จากจำนวนนักโทษที่เพิ่มมากขึ้น อันรพาด  
ก็มากขึ้น

6. ทหารหรือพลเรือนก็เป็นประชาชนเหมือนกัน อันที่จริงทหาร  
มีจำนวนน้อยประมาณ สามแสนคนและมีระเบียบวินัยบังคับ ผู้กระทำผิดก็มีน้อย  
แต่ใจพลเรือนซึ่งมีทหารมีจำนวนมากประมาณ 24 ล้านคนและไม่ได้อยู่ใน  
ระเบียบวินัยซึ่งโอกาสและผู้กระทำผิดความผิดย่อมมีมาก จึงถูกกฎหมายให้สิทธิ  
เสรีกัน เช่นนี้

7. ระเบียบศีลธรรมเสื่อมโทรม เมื่อไม่มีระเบียบวินัยควบคุม  
พลเรือนที่เป็นราษฎร เช่นทหาร ก็ควรแก้กฎหมายให้ควบคุมให้ถึงถวนรอบคอบ  
ยิ่งขึ้นตามพลเมืองที่เพิ่มมากขึ้น จึงจะยังความยุติธรรมแก่พลเรือนได้ ไม่ควรให้  
ผู้กระทำผิดความผิดออกไป เป็นตัวอย่างแห่งความเสื่อมทราม"<sup>1</sup>

<sup>1</sup> "ขอคิดเห็นในการปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ  
อาญา" , กฎหมาย เล่ม 9 ปีที่ 9 (กันยายน 2505) : 982 - 984

จากนั้นจึงได้มีการจัดทำร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ส่งไปให้กรมอัยการทำความเข้าใจ ซึ่งกรมอัยการโดยนาย กุมพล พลวัน ให้ความเห็นว่า การโอนคดีความเคร่งครัดเป็นหลักการที่ดีและมีสิ่งจำเป็นที่ควรพิจารณาอยู่ 2 ประการ

ประการแรก มีความจำเป็นหรือไม่ที่ควรแก้ไข โดยในประเด็นนี้จำต้องพิจารณาถึง เหตุยกฟ้องว่ามีอยู่ 2 ประการคือ 1. การยกฟ้องโดยเคร่งครัด เช่นตามมาตรา 185 ป.วิอาญา 2. เหตุยกฟ้องโดยไม่เคร่งครัด เป็นเรื่องให้ศาลพิจารณารวมถึงมาตรา 192 กวญ ปัญหาจึงมีอยู่ว่าเมื่อโอกาสจะถือว่าขอเท็จจริงต่างกับฟ้องนั้นมีสาระสำคัญ ซึ่งเมื่อพิจารณาหาที่หรือบทบาทของศาลในปัจจุบันแล้ว เห็นว่า ศาลวางตัวโดยเคร่งครัดทำให้ศาลยกฟ้องคดีเป็นจำนวนมากควย เหตุผลเพียงเล็กน้อย เช่น เขียนคำบิลที่เกิดเหตุผิด เขียนวัน เวลากระทำความผิดคลาดเคลื่อน เขียนชื่อของจำเลยผิด หรือฟ้องว่าลักทรัพย์ไม่ได้เขียนคำว่าทุจริตเป็นต้น ซึ่งเรียกได้ว่า เป็นความผิดทางเทคนิค

ประการที่สอง การแก้ไขจะทำให้กระบวนการพิจารณาของศาลคลายความเคร่งครัดใดจริงหรือไม่ เห็นว่าปัจจุบันมาตรา 192 ไม่ใช่เหตุยกฟ้องโดยเคร่งครัด และในปัจจุบันกรณีที่ไม่อาจจะขอเท็จจริงใดแน่นอนก็ให้มีการฟ้องใน

ในร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว ใ้ให้เหตุผลของการแก้ไขว่า การแก้ไขเพิ่มเติม เพื่อให้อำนาจศาลที่จะพิพากษาลงโทษผู้กระทำผิด ในกรณีขอเท็จจริงตามที่พิจารณาแตกต่างกับขอเท็จจริงที่กล่าวในฟ้อง เพียงรายละเอียดที่เกี่ยวกับ เวลาหรือสถานที่เกิดการกระทำความผิด ต่างกันระหว่างความผิดฐานลักทรัพย์ กรรโชก ฉ้อโกง ยักยอก รับของโจร หรือต่างกันระหว่างความผิดฐานทำโดยเจตนากับประมาท ทั้งนี้เพื่อให้กระบวนการพิจารณาของศาลคลายความเคร่งครัดอันก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้เกี่ยวข้องของในคดีทุกฝ่าย

ลักษณะเลือกลงโทษ การแก้ไขมาตรา 192 วรรคสองจึงมีความจำเป็น  
ลดน้อยลงไป ดังนั้นกระบวนการพิจารณาของศาลจะคลายความเคร่งครัด  
ลงไปเพียงใด ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาลและโดยเฉพาะอย่างยิ่งอยู่ที่ว่าศาล  
จะยอมเปลี่ยนแปลงบทบาทของตนในการพิจารณาคดีหรือไม่ ทราบไหมที่ศาล  
ยังคงกำหนดบทบาทของตนเองไว้เพียง เป็นคนกลางในคดีอย่างเคร่งครัด มิ  
ใช่ผู้ร่วมค้นหาความจริงในคดี แนวโน้มของการพิพากษาว่าอะไรคือข้อเท็จ  
จริงต่างกับฟ้องที่เป็นสาระสำคัญหรือไม่เป็นสาระสำคัญ ก็ยังคงดำเนินไปตาม  
เดิมเพราะเหตุที่ศาลจะยกขึ้นอ้าง เพื่อยกฟ้องโจทก์ ซึ่งไม่ไต่บัญญัติตัวอย่างไว้  
ในมาตรา 192 ที่เสนอแก้ไขใหม่นั้นมีอยู่อีกมากมาย และศาลอาจยกขึ้นยก  
ฟ้องของโจทก์ได้เสมอ<sup>1</sup>

จนกระทั่งในที่สุดก็ได้มีการแก้ไขปัญหาคือข้อเท็จจริงต่างกับฟ้อง โดย  
การระบุยกตัวอย่างว่าข้อเท็จจริงต่างกับฟ้องในรายละเอียดเช่น เวลาและ  
สถานที่เกิดการกระทำความผิด ข้อเท็จจริงต่างกับฟ้องในความผิดฐานลักทรัพย์  
กรรโชก ฉ้อโกง กรรโชก รับของโจร รวมทั้งความผิดฐานทำโดยเจตนา กับ  
ประมาท มีให้ถือว่าเป็นข้อเท็จจริงต่างกับฟ้องในสาระสำคัญ และใช้เรื่อย  
มาจนถึงปัจจุบัน

ศูนย์วิทยุทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

<sup>1</sup>ดู "ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ข้อวิจารณ์และ  
เสนอแนะโดยกรมอัยการ)", อัยการ ฉบับ 20 ปีที่ 2 (สิงหาคม 2522) :

### 5.3.3 การแก้ไข้ปัญหาที่เป็นอยู่สามารถบรรลุหรือไม่เพียงใด

จนถึงปัจจุบัน หลักเกณฑ์เกี่ยวกับข้อเท็จจริงต่างกับฟ้องในคดีอาญาของไทยได้ถูกกำหนดว่า "เมื่อข้อเท็จจริงที่ปรากฏในทางพิจารณาแตกต่างกับข้อเท็จจริงที่กล่าวในฟ้องให้ศาลยกฟ้อง เว้นแต่ข้อแตกต่างนั้นมีใช้ในข้อสาระสำคัญและพียงจำเลยมิได้หลงคอดู ศาลจะลงโทษจำเลยตามที่พิจารณาให้ความถี่ใจ

ในกรณีข้อเท็จจริงต่างกับฟ้องนั้น เป็นเพียงรายละเอียด เช่น เกี่ยวกับเวลาหรือสถานที่กระทำความผิด หรือต่างกันระหว่างการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ทรยศ ฉ้อโกง บังคับ รับของโจร หรือต่างกันระหว่างการกระทำผิดโดยเจตนาที่ประมาท มิให้ถือว่าแตกต่างในสาระสำคัญ เว้นแต่จะปรากฏแก่ศาลว่าการที่ฟ้องผิดไปนั้นทำให้จำเลยหลงคอดู"<sup>1</sup>

ปัญหาจึงมีว่า หลักเกณฑ์เกี่ยวกับข้อเท็จจริงต่างกับฟ้องที่กำหนดข้างต้น สามารถแก้ไข้ปัญหาข้อเท็จจริงต่างกับฟ้องในคดีอาญาของไทยได้หรือไม่เพียงใด ซึ่งอาจแยกพิจารณาได้ดังนี้

ประการแรก หลักเกณฑ์ในเรื่องข้อเท็จจริงต่างกับฟ้อง ที่กำหนดว่าเมื่อข้อเท็จจริงในทางพิจารณาต่างกับฟ้องให้ศาลยกฟ้อง เว้นแต่ข้อแตกต่างนั้นมีใช้ในข้อสาระสำคัญและจำเลยมิได้หลงคอดู ศาลจะลงโทษจำเลยตามที่พิจารณาให้ความถี่ใจ ผู้เขียน เห็นว่าเป็นหลักเกณฑ์ที่ถูกคอง เหมาะสม

ประการที่สอง แต่ในส่วนข้อเท็จจริงต่างกับฟ้องที่ถือว่าแตกต่างกันในสาระสำคัญหรือไม่ การที่กฎหมายยกตัวอย่างว่าข้อเท็จจริงต่างกับฟ้องในรายละเอียด เช่น เวลาหรือสถานที่กระทำความผิด มิให้ถือว่าแตกต่างในสาระสำคัญ ส่วนข้อเท็จจริงอย่างอื่นกฎหมายก็ไม่ได้อำนาจไว้ จึงเกิดปัญหาว่าข้อเท็จจริงที่เป็นราย

<sup>1</sup>ตามป.วิอาญา มาตรา 192 วรรค 2 และ 3

ละเอียดยกอื่น ๆ ที่กฎหมายไม่ถือว่าเป็นข้อเท็จจริงต่างกับฟ้องในสาระสำคัญ มีกรณี  
 ใดบ้างและจะมีหลักเกณฑ์อย่างไรในการตัดสิน การที่กฎหมายระบุยก  
 ตัวอย่างแต่เพียง ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับ เวลาหรือสถานที่ที่กระทำผิด มิให้ถือว่าแตก  
 ต่างในสาระสำคัญ ส่วนข้อเท็จจริงอย่างอื่นกฎหมายไม่กำหนดไว้ คงปล่อยให้  
 ให้เป็นดุลพินิจของศาลที่จะกำหนดว่าข้อเท็จจริง เช่น โศกที่เป็นข้อเท็จจริงต่างกับ  
 ฟ้องในรายละเอียดที่มีใจแตกต่างกันในสาระสำคัญ จึงมีผู้เห็นว่าการแก้ไขดัง  
 กล่าวคงจะไม่ไคยลนัก โดยเห็นว่าการที่ศาลจะกำหนดว่าข้อเท็จจริงที่ต่างกับ  
 ฟ้องนั้น เป็นข้อเท็จจริงที่แตกต่างในรายละเอียดที่มีใจแตกต่างในสาระสำคัญ หรือ  
 ไม่เพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับบทพินิจศาลในการคำนึงคืออาญา หากแนวโน้มของ  
 การคำนึงคืออาญา เป็นไปในลักษณะที่ศาลวางตัว เป็นกลางในคดีอย่างเคร่งครัด  
 การแก้ไขปัญหาคือข้อเท็จจริงต่างกับฟ้องในลักษณะดังกล่าวก็คงไม่ไคยลเท่าใดนัก<sup>1</sup>

ประการที่สาม ในส่วนข้อเท็จจริงต่างกับฟ้องในฐานะความผิด กล่าว  
 คือ ในกรณีที่ฟ้องของโจทก์ระบุข้อเท็จจริงอันเป็นความผิดฐานหนึ่ง แต่ทางพิจณา  
 กลับไม่ไคยความว่าจำเลยกระทำผิดฐานนั้น แต่กลับไคยความว่าการกระทำของ  
 จำเลย เป็นความผิดอีกฐานหนึ่งที่มีไคยระบุไว้ในฟ้อง เนื่องจากปัญหาในคานการ  
 ลงโทษจำเลย เพื่อมิให้จำเลยหลุดพ้นจากการลงโทษโดยอาศัยช่องว่างทางเทคนิค  
 ของกฎหมาย จึงไคยมีการแก้ไขระบุยกตัวอย่างว่า ความผิดฐานลักทรัพย์ ทรัพย์  
 ยักยอก ฉ้อโกง รับของโจร ความผิดที่กระทำโดยเจตนา กับประมาท มิให้ถือว่า  
 เป็นข้อเท็จจริงต่างกับฟ้องในสาระสำคัญ เมื่อพิจณาในคานการควบคุมอาชญา  
 กรรมเห็นว่าเป็นไปไคย แต่เมื่อพิจณาในคานหลักประกันแห่งสิทธิในการต่อสู้คดี  
 ของจำเลย เห็นว่าการแก้ไขในลักษณะดังกล่าวไม่ถูกต้องนัก เพราะการบัญญัติ  
 กฎหมายในลักษณะดังกล่าว จำเลยไม่อาจทราบไคยความผิดที่ตนถูกฟ้องกับความ

<sup>1</sup>ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ข้อวิจารณ์และเสนอแนะ  
 โดยกรมอัยการ) , อัยการ ฉบับ 20 ปี 2 (สิงหาคม 2522) หน้า 68 - 69.



ผิดที่คนอาจถูกลงโทษนั้น เป็นความผิดเดียวกันหรือไม่ การเปิดโอกาสให้มีการฟ้องและลงโทษในลักษณะดังกล่าว ถือได้ว่าเป็นการไม่เปิดโอกาสให้ทอสู ( surprise attack ) อันเป็นช่องทางให้ฟ้องจำเลยในความผิดฐานใดฐานหนึ่งก่อน เมื่อทางพิจารณาให้ความว่าจำเลยทำผิดฐานใดก็สามารถลงโทษจำเลยในความผิดฐานอื่นๆได้

ประการที่สี่ การที่กฎหมายระบุว่า การกระทำผิดโดยเจตนากับความผิดที่ทำโดยประมาทมิให้ถือว่าแตกต่างกันในสาระสำคัญ ท่านอง เกี่ยวกับการพระธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 เป็นการไม่ถูกต้อง เพราะการกระทำผิดโดยเจตนากับการกระทำผิดโดยประมาทนั้นแตกต่างกันมาก ในทางปฏิบัติการบรรยายฟ้องในความผิดฐานเจตนาจะระบุข้อเท็จจริงอย่างหนึ่ง แต่กรณีการบรรยายฟ้องในความผิดทำโดยประมาทจะระบุข้อเท็จจริงอีกอย่างหนึ่งซึ่งแตกต่างกัน

ดังนั้นโดย เหตุผลดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้เขียนจึง เห็นว่าการแก้ไขปัญหาตามมาตรา 192 วรรค 3 ที่ระบุยกตัวอย่างข้อเท็จจริงที่เป็นรายละเอียด เช่น เวลาหรือสถานที่ที่กระทำผิด ต่างกันในความผิดฐานลักทรัพย์ กรรโชก ฉ้อโกง ยักยอกและรับของโจรหรือกระทำความผิดโดยเจตนาที่ประมาท มิให้ถือว่าแตกต่างกันในสาระสำคัญ ไม่สามารถแก้ไขปัญหาคือข้อเท็จจริงต่างกับฟ้องในหมวกไป การแก้ไขในลักษณะดังกล่าวอาจโค่นลงโทษผู้กระทำความผิด แต่ทว่าสิทธิต่อสู้คดีของจำเลย ผู้เขียนเห็นว่าถูกจำกัดลง ยิ่งไปกว่านั้นผู้เขียนยัง เห็นว่า

---

การแก้ไขในลักษณะดังกล่าว มีลักษณะท่านอง เกี่ยวกับการแก้ไขในประเทศกลุ่มคอมมอนลอร์ แต่มีลักษณะที่กว้างกว่า เพราะในประเทศคอมมอนลอร์เอง ไคมีการกำหนดเจาะจงลงไปว่า เมื่อฟ้องจำเลยในความผิดฐานหนึ่ง อาจลงโทษจำเลยในความผิดฐานใดไคไคบาง

ดู หัวข้อ 5.2.2 ในวิทยานิพนธ์นี้

ยังมีวิธีอื่นในการแก้ไข้ปัญหา โดยไม่จำเป็นต้องแก้ไขกฎหมายในลักษณะ  
ดังกล่าว



ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย